PRAVILNIK O UTVRĐIVANjU TEHNIČKIH ZAHTJEVA I UPRAVNIH POSTUPAKA U VEZI SA LETAČKIM OSOBLjEM U CIVILNOM VAZDUHOPLOVSTVU ("Sl. glasnik BiH", br. 86/2022)

PRAVILNIK O UTVRĐIVANjU TEHNIČKIH ZAHTJEVA I UPRAVNIH POSTUPAKA U VEZI SA LETAČKIM OSOBLjEM U CIVILNOM VAZDUHOPLOVSTVU

("Sl. glasnik BiH", br. 86/2022)

DIO PRVI - OPŠTE ODREDBE

Član 1

(Predmet)

(1) Ovim pravilnikom utvrđuju se detaljna pravila za:

a) različita ovlašćenja za dozvole pilota, uslove za izdavanje, održavanje, mijenjanje, ograničavanje, suspendovanje ili oduzimanje dozvola, privilegije i odgovornosti nosioca dozvola pilota, te uslove za zamjenu postojećih dozvola pilota i postojećih dozvola inženjera leta u dozvole pilota;

b) sertifikaciju osoba odgovornih za sprovođenje letačkog osposobljavanja ili osposobljavanja na uređajima za osposobljavanje, koji simuliraju let, i za procjenjivanje vještina pilota;

c) različita ljekarska uvjerenja za pilote, uslove za izdavanje, održavanje, izmjenu, ograničavanje, suspendovanje ili oduzimanje ljekarskog uvjerenja, privilegije i odgovornosti nosilaca ljekarskih uvjerenja i uslove za zamjenu postojećih ljekarskih uvjerenja u međusobno priznata ljekarska uvjerenja;

d) sertifikaciju vazduhoplovno-medicinskih ispitivača i uslove pod kojim ljekar opšte prakse može vršiti dužnost vazduhoplovno-medicinskog ispitivača;

e) periodičnu vazduhoplovno-medicinsku procjenu članova kabinske posade i kvalifikacije lica odgovornih za tu procjenu;

f) uslove za izdavanje, održavanje, dopunjavanje, ograničavanje, suspendovanje ili ukidanje potvrde člana kabinske posade, te privilegije i obaveze nosilaca potvrda člana kabinske posade;

g) uslove za izdavanje, održavanje, dopunjavanje, ograničavanje, suspendovanje ili ukidanje potvrda organizacija za osposobljavanje pilota i vazduhoplovno-medicinskih centara uključenih u kvalifikovanje i davanje vazduhoplovno-medicinskih procjena članova posade vazduhoplova u civilnom vazduhoplovstvu;

h) zahtjeve za sertifikovanje uređaja za osposobljavanje koji simuliraju let i organizacija koje koriste te uređaje;

i) odobrenje obuke pilota za sticanje ili obnovu ovlašćenja za letenje na tipu vazduhoplova koji nema potvrdu o tipu vazduhoplova izdatu od Agencije;

j) zahtjeve za sistemom upravnih postupaka i upravljanja koje Direkcija za civilno vazduhoplovstvo Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: BHDCA) i organizacije moraju ispunjavati u odnosu na pravila u tač. od a) do i).

(2) Na dozvole pilota balona i jedrilica primjenjuje se član 32. ovog pravilnika i Aneks IV (Dio-MED), Aneks VI (Dio-ARA), Aneks VII (Dio-ORA) i Aneks VIII (Dio-DTO) ovog pravilnika.

(3) Ovim pravilnikom se preuzimaju odredbe sljedećih propisa Evropske unije:

a) Uredba komisije (EU) br. 1178/2011 od 3. novembra 2011. godine o utvrđivanju tehničkih zahtjeva i upravnih postupaka u vezi sa članovima posade vazduhoplova u civilnom vazduhoplovstvu u skladu sa Uredbom (EZ) br. 216/2008 Evropskog parlamenta i Savjeta;

b) Uredba (EU) 2018/1139 Evropskog parlamenta i Savjeta od 4. jula 2018. godine o zajedničkim pravilima u području civilnog vazduhoplovstva i osnivanju Agencije Evropske unije za bezbjednost vazdušne plovidbe i izmjeni uredbi (EZ) br. 2111/2005, (EZ) br. 1008/2008, (EU) br. 996/2010, (EU) br. 376/2014 i direktiva 2014/30/EU i 2014/53/EU Evropskog parlamenta i Savjeta, te stavljanju van snage uredbi (EZ) br. 552/2004 i (EZ) br. 216/2008 Evropskog parlamenta i Savjeta i Uredbe Savjeta (EEZ) br. 3922/91, odredbe koje se odnose na član 1. stav (1), član 1. stav (2) tač. a), b), c), d), e), f), g), h), i), j) i k), član 1. stav (3) tač. a), b), c), d), g) i h), član 2. stav (1) tačka (b) alineja i) i ii) i član 2. stav (3) tačka (d), član 4. odredbe koje se odnose na čl. 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26. i 27. Poglavlja III, Materijalni zahtjevi, Odjeljak II, Posada vazduhoplova, odredbe koje se odnose na član 68. stav (1) tačka a) i član 68. stav (2) Poglavlja IV, Zajednički sistem sertifikacije, nadzora i obezbjeđivanja sprovođenja propisa, odredbe iz Priloga I - Vazduhoplovi iz člana 2. stav 3) tačka (d) i odredbe iz Priloga IV - Bitni zahtjevi u pogledu posade vazduhoplova.

(4) Navođenje odredbi uredbi iz stava (3) ovog člana vrši se isključivo u svrhu praćenja i informisanja o preuzimanju pravne stečevine Evropske unije u zakonodavstvo Bosne i Hercegovine.

Član 2

(Primjena)

Pored člana 1. ovaj pravilnik se primjenjuje i na:

a) projektovanje, proizvodnju, održavanje i operacije vazduhoplova i na njihove motore, elise, dijelove, neugrađenu opremu i opremu za daljinsko upravljanje vazduhoplovima ako vazduhoplov jeste, odnosno ako će biti:

1) registrovan u državi članici, osim ako je i u mjeri u kojoj je država članica svoje obaveze na osnovu Čikaške konvencije prenijela na treću zemlju i vazduhoplovom upravlja operator vazduhoplova iz treće zemlje;

2) registrovan u trećoj zemlji i vazduhoplovom upravlja operator vazduhoplova koji je osnovan, ima prebivalište ili glavno sjedište na području Bosne i Hercegovine.

b) projektovanje, proizvodnju, održavanje i operacije vazduhoplova, čije operacije uključuju nizak rizik za bezbjednost vazdušne plovidbe, kako je navedeno u Aneksu IX ovog pravilnika, te na osoblje i organizacije koji učestvuju u tim aktivnostima, osim ako je za predmetni vazduhoplov izdata ili se smatra da je izdata potvrda u skladu sa propisima u Bosni i Hercegovini.

Član 3

(Ciljevi)

(1) Glavni cilj ovog pravilnika je uspostaviti i održati visok jednoobrazan nivo bezbjednosti vazdušne plovidbe u civilnom vazduhoplovstvu u Bosni i Hercegovini.

(2) Ovim se pravilnikom, osim toga, nastoji:

a) doprinijeti široj vazduhoplovnoj politici Bosne i Hercegovine, te poboljšanju cjelokupnih ostvarenih rezultata u sektoru civilnog vazduhoplovstva;

b) olakšati, u oblastima obuhvaćenim ovim pravilnikom, slobodno kretanje robe, ljudi, usluga i kapitala, pružajući ravnopravne uslove svim učesnicima na unutrašnjem vazduhoplovnom tržištu i poboljšati konkurentnost vazduhoplovne industrije Bosne i Hercegovine;

c) doprinijeti visokom jednoobraznom nivou zaštite životne sredine;

d) olakšati, u oblastima obuhvaćenim ovim pravilnikom, kretanje robe, usluga i osoblja širom svijeta uspostavljanjem odgovarajuće saradnje sa trećim zemljama i njihovim vazduhoplovnim organima, te promovisanjem uzajamnog priznavanja potvrda i drugih relevantnih dokumenata;

e) promovisati isplativost, između ostalog izbjegavanjem dupliranja i promovisanjem efikasnosti regulatornih, sertifikacionih i nadzornih procesa, te efikasnu upotrebu srodnih resursa Bosne i Hercegovine;

f) doprinijeti, u oblastima obuhvaćenim ovim pravilnikom, uspostavljanju i održavanju visokog jednoobraznog nivoa vazduhoplovne bezbjednosti u civilnom vazduhoplovstvu;

g) pomagati zainteresovanim subjektima u Bosni i Hercegovini, u oblastima obuhvaćenim ovim pravilnikom, u ostvarivanju prava i ispunjavanju obaveza iz Čikaške konvencije, obezbjeđivanjem zajedničkog tumačenja i po potrebi jedinstvene i blagovremene primjene njenih odredbi;

h) promovisati širom svijeta stavove Bosne i Hercegovine u vezi sa standardima i pravilima civilnog vazduhoplovstva, uspostavljanjem odgovarajuće saradnje sa trećim zemljama i međunarodnim organizacijama;

i) promovisati istraživanje i inovacije, između ostalog, i u regulatornim, sertifikacionim i nadzornim procesima;

j) promovisati, u oblastima obuhvaćenim ovim pravilnikom, tehničku i operativnu interoperabilnost i razmjenu najboljih upravnih praksi;

k) podsticati povjerenje putnika u bezbjedno civilno vazduhoplovstvo.

(3) Ciljevi utvrđeni u st. (1) i (2) ovog člana ostvaruju se između ostalog:

a) pripremom, donošenjem i jedinstvenom primjenom svih potrebnih akata;

b) preduzimanjem mjera za poboljšanje standarda bezbjednosti vazdušne plovidbe;

c) obezbjeđivanjem da izjave i potvrde izdate u skladu sa ovim pravilnikom i sprovedbenim aktima donesenim na osnovu ovog pravilnika vrijede i priznaju se u Evropskoj uniji bez ikakvih dodatnih zahtjeva;

d) izradom, uz učestvovanje standardizacionih i drugih industrijskih tijela, detaljnih tehničkih standarda koji se trebaju upotrebljavati kao

načini usklađivanja sa ovim pravilnikom i po potrebi sprovedbenim aktima donesenim na osnovu ovog pravilnika;

e) prikupljanjem, analizom i razmjenom informacija radi podržavanja odlučivanja na osnovu dokaza;

f) preduzimanjem inicijativa za podizanje svijesti i promovisanje koje uključuju osposobljavanje, komunikaciju i širenje relevantnih informacija.

Član 4

(Definicije)

(1) Za potrebe ovog pravilnika primjenjuju se sljedeće definicije:

a) **Dozvola iz Dijela - FCL** (Part - FCL licence): označava dozvolu letačke posade koja ispunjava zahtjeve Aneksa I ovog pravilnika;

b) **JAR** (JAR): označava zajedničke vazduhoplovne zahtjeve usvojene od Zajedničkih vazduhoplovnih vlasti kako je primjenjivo na dan 30. juna 2009. godine;

c) **Dozvola pilota lakog vazduhoplova - LAPL** (Light aircraft pilot licence - LAPL): označava dozvolu rekreativnog pilota iz čl. 5. i 6. ovog pravilnika;

d) **JAR neusaglašena dozvola** (Non-JAR-compliant licence): označava dozvolu pilota izdatu ili priznatu od strane Bosne i Hercegovine ili države članice EASA u skladu sa postojećim propisima i koja nije predložena za međusobno priznavanje u odnosu na relevantni JAR;

e) **Priznavanje** (Credit): označava priznavanje prethodnog iskustva ili kvalifikacija;

f) **Izvještaj o priznavanju** (Credit report): označava izvještaj na osnovu kojeg se prethodno iskustvo ili kvalifikacije mogu priznati;

g) **Izvještaj o zamjeni** (Conversion report): označava izvještaj na osnovu kojeg se dozvola može zamijeniti u dozvolu iz Dijela - FCL;

h) **Član kabinske posade** (Cabin crew member): označava odgovarajućeg kvalifikovanog člana posade, a koji nije član letačke posade ili član tehničke posade, kojeg je operator odredio da vrši

poslove u vezi sa bezbjednošću putnika i leta za vrijeme izvođenja operacija;

i) **Posada vazduhoplova** (Aircrew): označavaju članove letačke posade ili članove kabinske posade;

j) **Direkcija za civilno vazduhoplovstvo Bosne i Hercegovine - BHDCA** (Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation - BHDCA): Nadležna vazduhoplovna vlast Bosne i Hercegovine (National Aviation Authority) / Državni nadzorni organ Bosne i Hercegovine (National Supervisory Authority) / Nadležni organ (Competent Authority) sa ovlašćenjima i nadležnostima za sertifikaciju i nadzor nad osobljem i organizacijama koje su predmet ovog pravilnika;

k) **Prihvatljivi načini usklađivanja - AMC** (Acceptable means of compliance - AMC): označavaju neobavezujuće standarde koje je usvojila Agencija i BHDCA preuzela Pravilnikom o prihvatljivim i alternativnim načinima uskla-đivanja, sertifikacionim zahtjevima, posebnim uslovima i smjernicama ("Službeni glasnik BiH", broj 61/21) za opisivanje načina za uspostavljanje usklađenosti sa propisima koje donosi BHDCA na osnovu Aneksa I ECAA sporazuma. AMC koji donosi Agencija ne predstavlja pravni osnov;

l) **Alternativni načini usklađivanja - AltMoC** (Alternative means of compliance - AltMoC): označavaju one načine usklađivanja koji pružaju alternative postojećim prihvatljivim načinima usklađivanja ili one kojima se predlažu novi načini za uspostavljanje usklađenosti sa propisima koje donosi BHDCA na osnovu Aneksa I ECAA sporazuma, a za koje EASA nije donijela AMC;

m) **Odobrena organizacija za osposobljavanje - ATO** (Approved training organization - ATO): označava organizaciju koja je ovlašćena da sprovodi osposobljavanje pilota na osnovu potvrde izdate u skladu sa članom 27. stav (1) ovog pravilnika;

n) **Uređaj za obuku iz osnovnih instrumentalnih procedura - BITD** (Basic instrument training device - BITD): označava uređaj za vježbanje pilota, koji se nalazi na zemlji, a koji predstavlja klase aviona i može koristiti instrumente na ekranu i kontrole na oprugama,

te koji pruža minimalno platformu za osposobljavanje za proceduralne aspekte instrumentalnog letenja;

o) **Sertifikacioni zahtjevi - (CS)** (Certification specifications - CS): označavaju tehničke standarde koje donosi Agencija, u kojima se navode načini za dokazivanje usklađenosti sa propisima koje donosi BHDCA na osnovu Aneksa I ECAA sporazuma, a koje organizacija može da koristi u svrhu sertifikacije. CS može postati obavezujući za organizaciju kao dio dogovorene osnove za sertifikaciju;

p) **Instruktor letenja - FI** (Flight instructor - FI): označava instruktora koji ima privilegije za sprovođenje osposobljavanja na vazduhoplovu u skladu sa Poddijelom J Aneksa I (Dio-FCL) ovog pravilnika;

r) **Uređaj za osposobljavanje koji simulira let - FSTD** (Flight simulation training device - FSTD): označava uređaj za osposobljavanje pilota koji je:

1) u slučaju aviona, simulator letenja (FFS), uređaj za letačko osposobljavanje (FTD), uređaj za osposobljavanje letačkih i navigacionih procedura (FNPT) ili uređaj za obuku iz osnovnih instrumentalnih procedura (BITD);

2) u slučaju helikoptera, simulator letenja (FFS), uređaj za letačko osposobljavanje (FTD) ili uređaj za osposobljavanje letačkih i navigacionih procedura (FNPT);

s) **Kvalifikacija FSTD** (FSTD qualification): označava nivo tehničke sposobnosti FSTD kako je navedeno u sertifikacionim zahtjevima koji se odnose na predmetni FSTD;

t) **Glavno mjesto poslovanja** (Principal place of business): označava glavnu kancelariju ili registrovanu kancelariju organizacije unutar koje se obavljaju glavne finansijske djelatnosti i operativna kontrola aktivnosti iz ovog pravilnika;

u) **ARO.RAMP** (ARO.RAMP): označava Poddio RAMP Aneksa II propisa kojim se utvrđuju tehnički zahtjevi i upravni postupci u vezi sa letačkim operacijama;

v) **Čikaška konvencija** (Convention on International Civil Aviation - Chicago Convention): Konvencija o međunarodnom civilnom vazduhoplovstvu predstavlja međunarodni ugovor sastavljen u Čikagu, 7. decembra 1944. godine, kojim se uređuju pravila o vazdušnom prostoru, registraciji vazduhoplova, vazduhoplovnoj bezbjednosti, kao i ostala detaljna prava država potpisnica u vezi sa vazdušnim saobraćajem;

aa) Međunarodna organizacija za civilno vazduhoplovstvo (International Civil Aviation Organisation - ICAO): uspostavljena Čikaškom konvencijom o međunarodnom civilnom vazduhoplovstvu iz 1944. godine;

bb) Automatski validirano (Automatically validated): označava prihvatanje, bez formalnosti, dozvole člana letačke posade u državi ugovornici ICAO navedenoj u dodatku ICAO koja je izdata u državi u skladu sa Prilogom 1. Čikaške konvencije;

cc) Dodatak ICAO (ICAO attachment): označava dodatak automatski validiranoj dozvoli člana letačke posade izdatoj u skladu sa Prilogom 1. Čikaške konvencije, naveden u rubrici XIII dozvole člana letačke posade;

dd) Uputstvo za sprovođenje kvalifikacionih testova - QTG (Qualification test guide - QTG): označava dokument sačinjen da dokaže da performanse i kvalitet upravljanja FSTD predstavljaju određeni vazduhoplov, klasu aviona ili tip helikoptera, koji su simulirani unutar propisanih ograničenja, i da su svi primjenjivi zahtjevi ispunjeni. QTG uključuje i podatke o vazduhoplovu, klasi aviona ili tipu helikoptera i podatke FSTD koji se koriste kao podrška validaciji;

ee) Prijavljena organizacija za osposobljavanje - DTO (Declared training organisation - DTO): označava organizaciju koja je ovlašćena za osposobljavanje pilota na osnovu prijave podnesene u skladu sa članom 27. stav (2) ovog pravilnika;

ff) Program osposobljavanja DTO - (DTO training programme): označava dokument koji je sastavio DTO u kojem se detaljno opisuje osposobljavanje koje sprovodi taj DTO;

gg) Postojeća dozvola (National Licence): označava dozvolu pilota koju je BHDCA izdala u skladu sa važećim propisima prije datuma početka primjene Aneksa I (Dio-FCL);

hh) Agencija: Agencija Evropske unije za bezbjednost vazdušne plovidbe (European Aviation Safety Agency - EASA);

ii) Komisija (European Commission): Evropska komisija;

jj) Država članica (Member state) - označava svaku državu članicu EASA i Bosnu i Hercegovinu;

kk) Treća zemlja (Third Country): svaka država osim Bosne i Hercegovine i države članice EASA (zemlja članica EU, Švajcarska, Norveška, Lihtenštajn i Island).

DIO DRUGI - BITNI ZAHTJEVI U POGLEDU LICENCIRANjA LETAČKOG OSOBLjA

Član 5

(Bitni zahtjevi)

Piloti i članovi kabinske posade koji učestvuju u operacijama vazduhoplova iz člana 2. tačka (a) ovog pravilnika, osim bespilotnih vazduhoplova, te uređaji za osposobljavanje koji simuliraju let, osobe i organizacije uključeni u osposobljavanje, ispitivanje, provjeravanje ili zdravstvenu procjenu tih pilota i članova kabinske posade moraju ispunjavati bitne zahtjeve navedene u Aneksu X ovog pravilnika.

Član 6

(Piloti)

(1) Od pilota se zahtijeva da ima dozvolu pilota i ljekarsko uvjerenje pilota koji odgovaraju operaciji koja se treba obaviti, osim u situacijama u kojima se zbog donošenja sprovedbenih akata iz člana 8. ovog pravilnika, uzimajući u obzir ciljeve i principe utvrđene u čl. 3. i 13. ovog pravilnika, a posebno prirodu predmetne aktivnosti i rizik povezan sa njom, takve dozvole ili ljekarska uvjerenja ne zahtijevaju.

(2) Dozvola pilota iz stava (1) ovog člana izdaje se na osnovu zahtjeva kada je podnosilac zahtjeva dokazao svoju usklađenost sa sprovedbenim aktima iz člana 8. ovog pravilnika donesenim radi

obezbjeđenja usklađenosti sa bitnim zahtjevima iz člana 5. ovog pravilnika.

(3) Ljekarsko uvjerenje pilota iz stava (1) ovog člana izdaje se na osnovu zahtjeva kada je podnosilac zahtjeva dokazao svoju usklađenost sa sprovedbenim aktima iz člana 8. ovog pravilnika donesenim radi obezbjeđenja usklađenosti sa bitnim zahtjevima iz člana 5. ovog pravilnika.

(4) U dozvoli pilota i ljekarskom uvjerenju pilota iz stava (1) ovog člana navode se privilegije dodijeljene pilotu. Dozvola i ljekarsko uvjerenje pilota mogu se izmijeniti kako bi se privilegije dodale ili uklonile u skladu sa sprovedbenim aktima iz člana 8. ovog pravilnika.

(5) Dozvola pilota ili ljekarsko uvjerenje pilota iz stava (1) ovog člana mogu se ograničiti, privremeno oduzeti ili ukinuti kada nosilac više nije usklađen sa pravilima i postupcima za izdavanje i održavanje dozvole ili ljekarskog uvjerenja u skladu sa sprovedbenim aktima iz člana 8. ovog pravilnika.

(6) Osposobljavanje i iskustvo u vazduhoplovima koji ne podliježu ovom pravilniku mogu se, u skladu sa sprovedbenim aktima iz člana 8. ovog pravilnika, priznati za potrebe sticanja dozvole pilota iz stava (1) ovog člana.

Član 7

(Kabinska posada)

(1) Od članova kabinske posade uključenih u operacije komercijalnog vazdušnog saobraćaja zahtijeva se da imaju potvrdu.

(2) Uzimajući u obzir ciljeve i principe utvrđene u čl. 3. i 13. ovog pravilnika, a posebno prirodu predmetne aktivnosti i rizik povezan sa njom, od članova kabinske posade uključenih u operacije koje nisu operacije komercijalnog vazdušnog saobraćaja može se takođe zahtijevati da imaju potvrdu u skladu sa sprovedbenim aktima iz člana 8. ovog pravilnika.

(3) Potvrde iz st. (1) i (2) ovog člana izdaju se na osnovu zahtjeva kada je podnosilac zahtjeva dokazao svoju usklađenost sa

sprovedbenim aktima iz člana 8. ovog pravilnika donesenim radi obezbjeđenja usklađenosti sa bitnim zahtjevima iz člana 5. ovog pravilnika.

(4) U potvrdama iz st. (1) i (2) ovog člana navode se privilegije dodijeljene članovima kabinske posade. Potvrde se mogu izmijeniti kako bi se privilegije dodale ili uklonile u skladu sa sprovedbenim aktima iz člana 8. ovog pravilnika.

(5) Potvrde iz st. (1) i (2) ovog člana mogu se ograničiti, privremeno oduzeti ili ukinuti u skladu sa sprovedbenim aktima iz člana 8. ovog pravilnika, kada nosilac više nije usklađen sa pravilima i postupcima za izdavanje ili održavanje takvih potvrda.

(6) Članovi kabinske posade podliježu procjeni zdravstvene sposobnosti prije ostvarivanja svojih privilegija, te u redovnim vremenskim razmacima nakon toga, kako bi se obezbijedila usklađenost sa bitnim zahtjevima iz člana 5. ovog pravilnika o zdravstvenoj sposobnosti u skladu sa sprovedbenim aktima iz člana 8. ovog pravilnika.

Član 8

(Sprovedbeni akti u pogledu pilota i članova kabinske posade)

Kako bi se obezbijedilo jednoobrazno sprovođenje bitnih zahtjeva iz člana 5. ovog pravilnika i usklađenost sa njima, u pogledu pilota koji su uključeni u operacije vazduhoplova iz člana 2. tačka a) ovog pravilnika, osim bespilotnih vazduhoplova, BHDCA na osnovu usvojenih izmjena Aneksa I ECAA sporazuma, a koje se odnose na sprovedbene akte u pogledu pilota i članova kabinske posade, usklađuje ovaj pravilnik sa istim.

Član 9

(Organizacije za osposobljavanje i vazduhoplovno-medicinski centri)

(1) Od vazduhoplovno-medicinskih centara zahtijeva se da imaju odobrenje.

(2) Od organizacija za osposobljavanje pilota i organizacija za osposobljavanje kabinske posade zahtijeva se da imaju odobrenje,

osim u situacijama u kojima se zbog donošenja sprovedbenih akata iz člana 12. ovog pravilnika, uzimajući u obzir ciljeve i principe utvrđene u čl. 3. i 13. ovog pravilnika, a posebno prirodu predmetne aktivnosti i rizik povezan sa njom, takva odobrenja ne zahtijevaju.

(3) Odobrenja iz st. (1) i (2) ovog člana izdaju se na osnovu zahtjeva kada je podnosilac zahtjeva dokazao svoju usklađenost sa sprovedbenim aktima iz člana 12. ovog pravilnika donesenim radi obezbjeđenja usklađenosti sa bitnim zahtjevima iz člana 5. ovog pravilnika.

(4) U odobrenjima iz st. (1) i (2) ovog člana navode se privilegije dodijeljene organizaciji. Ta odobrenja mogu se izmijeniti kako bi se privilegije dodale ili uklonile u skladu sa sprovedbenim aktima iz člana 12. ovog pravilnika.

(5) Odobrenja iz st. (1) i (2) ovog člana mogu se ograničiti, privremeno oduzeti ili ukinuti u skladu sa sprovedbenim aktima iz člana 12. ovog pravilnika kada nosilac više nije usklađen sa pravilima i postupcima za izdavanje i održavanje takvog odobrenja.

(6) Kada se zbog donošenja sprovedbenih akata iz člana 12. ovog pravilnika, uzimajući u obzir ciljeve i principe utvrđene u čl. 3. i 13. ovog pravilnika, a naročito prirodu predmetne aktivnosti i rizik povezan sa njom, ne zahtijeva odobrenje iz stava (2) ovog člana u pogledu organizacije za osposobljavanje pilota ili organizacije za osposobljavanje kabinskog osoblja sprovedbenim aktima iz člana 12. ovog pravilnika, ipak se od predmetne organizacije može zahtijevati davanje izjave o vlastitoj sposobnosti i raspolaganju sredstvima za ispunjavanje svojih odgovornosti povezanih sa aktivnostima koje ona obavlja u skladu sa tim sprovedbenim aktima.

Član 10

(Uređaji za osposobljavanje koji simuliraju let)

(1) Potvrda se zahtijeva za svaki uređaj za osposobljavanje koji simulira let, a koji se upotrebljava za osposobljavanje pilota, osim u situacijama u kojima se zbog donošenja sprovedbenih akata iz člana 12. ovog pravilnika, uzimajući u obzir ciljeve i principe utvrđene u

čl. 3. i 13. ovog pravilnika, a posebno prirodu predmetne aktivnosti i rizik povezan sa njom, takve potvrde ne zahtijevaju.

(2) Potvrda iz stava (1) ovog člana izdaje se na osnovu zahtjeva kada je podnosilac zahtjeva dokazao svoju usklađenost i usklađenost uređaja sa sprovedbenim aktima iz člana 12. ovog pravilnika donesenim radi obezbjeđenja usklađenosti sa bitnim zahtjevima iz člana 5. ovog pravilnika.

(3) U potvrdi iz stava (1) ovog člana navode se funkcionalnosti uređaja. Potvrda se može izmijeniti kako bi se odrazile promjene tih funkcionalnosti u skladu sa sprovedbenim aktima iz člana 12. ovog pravilnika.

(4) Potvrda iz stava (1) ovog člana može se ograničiti, privremeno oduzeti ili ukinuti u skladu sa sprovedbenim aktima iz člana 12. ovog pravilnika kada nosilac ili uređaj više nije usklađen sa pravilima i postupcima za izdavanje i održavanje takve potvrde.

(5) Ako je tako predviđeno sprovedbenim aktima iz člana 12. ovog pravilnika, od organizacije odgovorne za operacije uređaja za osposobljavanje koji simulira let zahtijeva se da dâ izjavu o usklađenosti uređaja sa bitnim zahtjevima iz člana 5. ovog pravilnika i sa detaljnim odredbama utvrđenim u skladu sa sprovedbenim aktima iz člana 12. ovog pravilnika.

Član 11

(Instruktori i ispitivači)

(1) Od osoba odgovornih za letačko osposobljavanje, osposobljavanje na simulatorima letenja ili za procjenu vještina pilota, kao i od vazduhoplovno-medicinskih ispitivača, zahtijeva se da imaju potvrdu, osim u situacijama u kojima se zbog donošenja sprovedbenih akata iz člana 12. ovog pravilnika, uzimajući u obzir ciljeve i principe utvrđene u čl. 3. i 13. ovog pravilnika, a posebno prirodu predmetne aktivnosti i rizik povezan sa njom, takve potvrde ne zahtijevaju.

(2) Uzimajući u obzir ciljeve i principe utvrđene u čl. 3. i 13. ovog pravilnika, a posebno prirodu predmetne aktivnosti i rizik povezan sa

njom, od osoba odgovornih za osposobljavanje ili procjenu vještina kabinske posade može se zahtijevati da imaju potvrdu u skladu sa sprovedbenim aktima iz člana 12. ovog pravilnika.

(3) Potvrde iz st. (1) i (2) ovog člana izdaju se na osnovu zahtjeva kada je podnosilac zahtjeva dokazao svoju usklađenost sa sprovedbenim aktima iz člana 12. ovog pravilnika donesenim radi obezbjeđenja usklađenosti sa bitnim zahtjevima iz člana 5. ovog pravilnika.

(4) U potvrdama iz st. (1) i (2) ovog člana navode se dodijeljene privilegije. Navedene potvrde mogu se izmijeniti kako bi se privilegije dodale ili uklonile u skladu sa sprovedbenim aktima iz člana 12. ovog pravilnika.

(5) Potvrde iz st. (1) i (2) ovog člana mogu se ograničiti, privremeno oduzeti ili ukinuti u skladu sa sprovedbenim aktima iz člana 12. ovog pravilnika kada nosilac više nije usklađen sa pravilima i postupcima za izdavanje i održavanje takvih potvrda.

Član 12

(Sprovedbeni akti u pogledu osposobljavanja, ispitivanja, provjeravanja i zdravstvene procjene)

Kako bi se obezbijedila ujednačena primjena bitnih zahtjeva iz člana 5. ovog pravilnika i usklađenost sa njima, za uređaje za osposobljavanje koji simuliraju let, te za osobe i organizacije uključene u osposobljavanje, ispitivanje, provjeravanje i zdravstvenu procjenu pilota i članova kabinske posade, BHDCA na osnovu usvojenih izmjena Aneksa I ECAA sporazuma, a koje se odnose na sprovedbene akte u pogledu osposobljavanja, ispitivanja, provjeravanja i zdravstvene procjene pilota i članova kabinske posade, usklađuje ovaj pravilnik sa istim.

Član 13

(Principi za mjere)

(1) Kada preduzima mjere na osnovu ovog pravilnika, BHDCA:

a) odražava najnovija dostignuća i najbolje prakse u području vazduhoplovstva i uzima u obzir iskustva u području

vazduhoplovstva iz cijelog svijeta, te naučni i tehnički napredak u odgovarajućim oblastima;

b) oslanja se na najbolje dostupne dokaze i analizu;

c) omogućava trenutnu reakciju na utvrđene uzroke nesreća, ozbiljnih nezgoda i namjernih povreda vazduhoplovne bezbjednosti;

d) uzima u obzir međuzavisnosti između različitih područja bezbjednosti vazdušne plovidbe u civilnom vazduhoplovstvu, te između bezbjednosti vazdušne plovidbe u civilnom vazduhoplovstvu, informacione bezbjednosti i drugih tehničkih područja vazduhoplovnih propisa;

e) utvrđuje, kada je to moguće, zahtjeve i postupke na način koji se zasniva na rezultatima i usmjeren je na ciljeve koje treba ostvariti, dopuštajući pritom različite načine postizanja usklađenosti sa tim ciljevima koji se zasnivaju na rezultatima;

f) promoviše saradnju i efikasno korišćenje resursa sa drugim državama;

g) kada je to moguće, poduzima neobavezujuće mjere, uključujući djelovanja za promovisanje bezbjednosti vazdušne plovidbe;

h) uzima u obzir međunarodna prava i obaveze Bosne i Hercegovine u području civilnog vazduhoplovstva, između ostalog prava i obaveze iz Čikaške konvencije.

(2) Mjere koje se preduzimaju u skladu sa ovim pravilnikom moraju odgovarati prirodi i rizicima svake od pojedinačnih aktivnosti na koju se odnose i biti proporcionalne toj prirodi i tim rizicima. Pri pripremi i sprovođenju takvih mjera, BHDCA uzima u obzir, zavisno od toga o kojoj je konkretnoj aktivnost riječ:

a) prevozi li vazduhoplov druge osobe osim pilota, a naročito je li operacija otvorena za javnost;

b) u kojoj bi mjeri aktivnost mogla ugroziti treće strane ili imovinu na tlu;

c) složenost, performanse i operativne karakteristike predmetnog vazduhoplova;

d) svrhu leta, tip vazduhoplova i vrstu vazdušnog prostora koji se upotrebljava;

e) vrstu, obim i složenost operacije ili aktivnosti, uključujući, prema potrebi, veličinu i vrstu saobraćaja koji obavlja odgovorna organizacija ili osoba;

f) mjeru u kojoj su lica, na koja utiču rizici povezani sa operacijom, sposobna procijeniti i kontrolisati te rizike;

g) rezultate prijašnjih aktivnosti sertifikacije i nadzora.

Član 14

(Priznavanje potvrda trećih zemalja)

1) BHDCA može izdavati potvrde predviđene ovim pravilnikom na osnovu potvrda koje su izdate u skladu sa propisima treće zemlje ili može priznavati potvrde i drugu odgovarajuću dokumentaciju kojom se potvrđuje usklađenost sa pravilima u području civilnog vazduhoplovstva, a koje su izdate u skladu sa propisima treće zemlje, ako je takva mogućnost predviđena u:

a) međunarodnim sporazumima o priznavanju potvrda sklopljenim između Bosne i Hercegovine i treće zemlje;

b) drugom primjenjivom propisu koji je na snazi u Bosni i Hercegovini ako nije u suprotnosti sa ovim pravilnikom.

2) Kako bi se ostvarilo i održalo povjerenje u regulatorne sisteme trećih zemalja, BHDCA je ovlašćena da sprovodi potrebne tehničke procjene i evaluacije propisa trećih zemalja i stranih vazduhoplovnih organa.

DIO TREĆI - LICENCIRANjE PILOTA I SERTIFIKOVANjE ZDRAVSTVENE SPOSOBNOSTI

Član 15

(Izdavanje dozvola pilota i ljekarskih uvjerenja)

(1) Piloti vazduhoplova iz člana (2) ovog pravilnika pridržavaju se tehničkih zahtjeva i upravnih postupaka utvrđenih u Aneksu I i Aneksu IV ovog pravilnika.

(2) Nezavisno od privilegija nosioca dozvola definisanih u Aneksu I ovog pravilnika, nosioci dozvola pilota, izdatih u skladu sa Poddijelom B ili C Aneksa I ovog pravilnika, mogu obavljati letove iz člana 9. stav (2) propisa kojim se utvrđuju tehnički zahtjevi i upravni postupci u vezi sa letačkim operacijama. Time se ne dovodi u pitanje usklađenost sa bilo kakvim dodatnim zahtjevima za prevoz putnika ni razvoj komercijalnih operacija definisanih u Poddijelu B ili C Aneksa I ovog pravilnika.

Član 16

(Postojeće dozvole pilota)

(1) Dozvole, koje nisu usaglašene sa JAR, uključujući pripadajuća ovlašćenja, potvrde, autorizacije i/ili kvalifikacije izdate ili priznate od BHDCA prije primjene ovog pravilnika, BHDCA konvertuje u dozvole iz Dijela-FCL.

(2) Dozvole koje nisu usaglašene sa JAR konvertuju se u dozvole iz Dijela-FCL i pripadajuća ovlašćenja i potvrde u skladu sa:

a) odredbama Aneksa II; ili

b) elementima utvrđenim u izvještaju o zamjeni.

(3) Izvještaj o zamjeni:

a) izrađuje BHDCA;

b) opisuje postojeće zahtjeve na osnovu kojih su izdate dozvole pilota;

c) opisuje obim privilegija koje su date pilotima;

d) naznačava za koje zahtjeve iz Aneksa I ovog pravilnika se daje priznavanje;

e) naznačava bilo koja ograničenja koja će biti upisana u dozvolu iz dijela-FCL i bilo koje zahtjeve koje pilot mora ispuniti kako bi se uklonila ta ograničenja.

(4) Izvještaj o konverziji sadrži kopije svih dokumenata koji su potrebni kako bi se dokazali elementi iz stava (3) tačka a) do e) ovog člana, uključujući kopije relevantnih postojećih zahtjeva i procedura. Prilikom izrade izvještaja o konverziji, BHDCA nastoji da se, koliko

god je to moguće, pilotima omogući da zadrže trenutni obim aktivnosti.

(5) Nezavisno od stava (2) ovog člana, potvrde instruktora za ovlašćenja za klasu ili potvrde ispitivača koji imaju privilegije za jednopilotni složeni vazduhoplov visokih performansi konvertuju se u potvrdu instruktora za ovlašćenje za tip ili potvrdu ispitivača za jednopilotne avione.

(6) BHDCA može odobriti učeniku koji pohađa kurs osposobljavanja za LAPL da koristi ograničene privilegije bez nadzora prije nego što ispuni sve zahtjeve potrebne za izdavanje LAPL pod sljedećim uslovima:

a) područje primjene privilegija zasniva se na procjeni bezbjednosnog rizika koju obavlja BHDCA, uzimajući u obzir potreban stepen osposobljavanja nužan za postizanje potrebnog nivoa pilotske vještine;

b) privilegije su ograničene na sljedeće:

1) teritoriju Bosne i Hercegovine;

2) vazduhoplove registrovane u Bosni i Hercegovini;

3) avione i helikoptere, koji su jednomotorni klipni vazduhoplovi sa maksimalnom masom polijetanja koja ne prelazi 2 000 kg, jedrilice i balone;

c) nosiocu autorizacije koji se prijavi za izdavanje LAPL, BHDCA priznaje osposobljavanje koje je sprovedeno u skladu sa predmetnom autorizacijom, a na osnovu preporuke ATO ili DTO;

d) BHDCA prati korišćenje odobrenja izdatih na osnovu ovog stava kako bi obezbijedila prihvatljiv nivo bezbjednosti vazdušne plovidbe i preduzela odgovarajuće mjere u slučaju povećanog bezbjednosnog rizika ili bilo kojih drugih bezbjednosnih pitanja.

(7) Do 31. decembra 2022. godine BHDCA može izdati odobrenje pilotu za uživanje posebnih ograničenih privilegija za upravljanje vazduhoplovom u instrumentalnim uslovima prije nego što pilot ispuni sve potrebne uslove za izdavanje ovlašćenja za instrumentalno letenje u skladu sa ovim pravilnikom, uz sljedeće uslove:

a) BHDCA izdaje ta odobrenja samo kada je to opravdano određenim posebnim lokalnim uslovima koji ne mogu biti ispunjeni ovlašćenjima utvrđenim ovim pravilnikom;

b) područje primjene privilegija koje se dodjeljuju autorizacijom zasniva se na procjeni rizika bezbjednosti koju obavlja BHDCA, uzimajući u obzir potreban nivo osposobljavanja nužan za postizanje potrebnog nivoa pilotske vještine;

c) privilegije takvog odobrenja ograničene su na vazdušni prostor Bosne i Hercegovine ili njenih dijelova;

d) autorizacija se izdaje podnosiocima zahtjeva nakon što završe odgovarajuće osposobljavanje koje sprovode kvalifikovani instruktori i dokažu potrebne vještine kvalifikovanom ispitivaču, kako je odredila BHDCA;

(e) BHDCA prati aktivnosti povezane sa odobrenjem kako bi obezbijedila prihvatljiv nivo bezbjednosti vazdušne plovidbe i preduzela odgovarajuće mjere u slučaju utvrđivanja povećanog rizika ili bilo kakvih bezbjednosnih problema;

(8) Dodatni zahtjevi BHDCA u pogledu postupanja po dozvolama koje nisu JAR usaglašene, propisani su Aneksom XI ovog pravilnika.

DIO ČETVRTI - PRIVILEGIJE I OVLAŠĆENjA

Član 17

(Privilegije ovlašćenja za instrumentalno letenje koje se odnose na navigaciju zasnovanu na performansama (performance-based navigation))

(1) Piloti smiju letjeti u skladu sa postupcima navigacije zasnovane na performansama (PBN) samo nakon što im se u ovlašćenje za instrumentalno letenje (IR) upišu privilegije za posebno ovlašćenje PBN.

(2) Pilotu se odobravaju privilegije za PBN ako ispunjava sljedeće zahtjeve:

a) pilot je uspješno završio kurs teorijskog znanja koji uključuje PBN u skladu sa FCL.615 Aneksa I (Dio-FCL);

b) pilot je uspješno završio letačko osposobljavanje koje uključuje PBN u skladu sa FCL.615 Aneksa I (Dio-FCL);

c) pilot je uspješno završio ispit praktične osposobljenosti u skladu sa Dodatkom 7. Aneksa I (Dio-FCL) ili ispit praktične osposobljenosti ili provjeru stručnosti u skladu sa Dodatkom 9. Aneksa I (Dio-FCL).

(3) Zahtjevi iz stava (2) tačka a) i b) ovog člana smatraju se ispunjenim ako nadležni organ smatra da je stručnost stečena osposobljavanjem ili poznavanjem PBN operacija jednako vrijedna znanju stečenom na kursevima iz stava (2) tačka a) i b) ovog člana, te pilot pokaže takvu stručnost ispunjavanjem kriterijuma ispitivača na provjeri stručnosti ili ispitu praktične osposobljenosti iz stava (2) tačka c) ovog člana.

(4) Nakon što pilot uspješno završi ispit praktične osposobljenosti ili provjeru stručnosti, podaci o uspješnom dokazivanju stručnosti za PBN u skladu sa stavom (2) tačka c) ovog člana unose se u knjižicu letenja ili drugi odgovarajući dokument i potpisuje ih ispitivač koji je održao ispit ili obavio provjeru.

Član 18

(Osposobljavanje za izbjegavanje nepravilnog položaja i vraćanje iz nepravilnog položaja)

(1) Osposobljavanje za izbjegavanje nepravilnog položaja i vraćanje iz istog postaje obavezan dio kursa osposobljavanja za dozvolu pilota višečlane posade (MPL), integrisanog kursa osposobljavanja za saobraćajnog pilota aviona (ATPL(A)), kursa osposobljavanja za dozvolu profesionalnog pilota aviona (CPL(A)) i kurseva osposobljavanja za ovlašćenja za klasu ili tip za:

a) jednopilotne avione kojima se upravlja u višepilotnim operacijama;

b) jednopilotne složene avione koji nemaju visoke performanse;

c) jednopilotne složene avione visokih performansi; ili

d) višepilotne avione,

u skladu sa Aneksom I (Dio-FCL).

(2) Kad je riječ o kursevima osposobljavanja iz stava (1) ovog člana, koji su započeti prije 20. decembra 2019. godine u odobrenoj organizaciji za osposobljavanje (ATO), osposobljavanje za izbjegavanje nepravilnog položaja i vraćanje iz istog nije obavezno ako je:

a) kurs osposobljavanja za CPL(A), ATP(A) ili MPL na drugi način završen u skladu sa Aneksom I (Dio-FCL), te ako je ispit praktične osposobljenosti položen u skladu sa FCL.320 (CPL), FCL.620 (IR) ili FCL.415.A (MPL) Aneksa I (Dio-FCL) najkasnije do 20. decembra 2022. godine; ili

b) kurs osposobljavanja za ovlašćenja za klasu ili tip aviona na drugi način završen u skladu sa Aneksom I (Dio-FCL), te ako je ispit praktične osposobljenosti položen u skladu sa drugim podstavom tačke FCL.725(c) Aneksa I (Dio-FCL) ovog pravilnika najkasnije do 20. decembra 2022. godine.

(3) Za potrebe stava (1) ovog člana, BHDCA može na osnovu vlastite procjene i preporuke ATO priznati bilo koje osposobljavanje za izbjegavanje nepravilnog položaja i vraćanja iz istog završeno prije 20. decembra 2019. godine u okviru postojećih zahtjeva za osposobljavanje.

Član 19

(Prelazne mjere za nosioce ovlašćenja za instrumentalno letenje na ruti)

(1) Do 8. septembra 2022. godine, uključujući taj datum, nosioci ovlašćenja za instrumentalno letenje na ruti (EIR) navedeni pod FCL.825 Aneksa I (Dio FCL) ovog pravilnika:

a) imaju pravo nastaviti koristiti privilegije EIR;

b) i dalje imaju pravo na produžavanje ili obnavljanje EIR u skladu sa FCL.825(g) Aneksa I (Dio-FCL) ovog pravilnika;

c) imaju pravo na puno priznavanje za potrebe ispunjavanja zahtjeva za osposobljavanje iz FCL.835(c)(2)(i) i (iii) Aneksa I (Dio-FCL) ovog pravilnika kad podnose zahtjev za osnovno ovlašćenje za

instrumentalno letenje (BIR) u skladu sa FCL.835 Aneksa I (Dio-FCL) ovog pravilnika;

d) i dalje imaju pravo na puno priznavanje kako je utvrđeno za imaoce EIR u Aneksu I (Dio FCL).

(2) Od 8. septembra 2023. godine kursevi za osposobljavanje za EIR iz stava (1) ovog člana, koji su započeli prije tog datuma, smiju se nastaviti i smatraju se kursevima za osposobljavanje za BIR. Odobrena organizacija za osposobljavanje odgovorna za kurs za osposobljavanje za BIR procjenjuje podnosioca zahtjeva i utvrđuje koliko se osposobljavanje za EIR priznaje za sticanje BIR.

(3) Podnosiocima zahtjeva za BIR koji imaju EIR ili koji su položili ispit iz teorijskog znanja za EIR u skladu sa FCL.825(d) Aneksa I prije 8. septembra 2023. godine, to se priznaje u potpunosti za potrebe ispunjavanja zahtjeva za osposobljavanje i ispitivanje iz teorijskog znanja za BIR.

Član 20

(Prelazne mjere za privilegije ovlašćenja za instrumentalno letenje za jednomotorne helikoptere)

Ne dovodeći u pitanje navedeno pod FCL.630.H Aneksa I (Dio-FCL) ovog pravilnika, primjenjuje se sljedeće:

a) ovlašćenja za instrumentalno letenje za helikoptere (IR(H)) izdata u skladu sa Aneksom I (Dio-FCL) ovog pravilnika prije 30. oktobra 2022. godine smatraju se IR(H) i za jednomotorne i za višemotorne helikoptere i ponovo se izdaju kao IR(H) pri ponovnom izdavanju dozvole pilota helikoptera iz administrativnih razloga.

b) podnosiocima zahtjeva koji su prije 30. oktobra 2022. godine započeli osposobljavanje za IR(H) za jednomotorne ili višemotorne helikoptere dopušteno je završiti to osposobljavanje i, u tom slučaju, dobiti IR(H) za jednomotorne i višemotorne helikoptere.

Član 21

(Prelazne mjere za osposobljavanje, testiranje i provjeru u vezi sa višepilotnim operacijama na jednopilotnim helikopterima)

(1) BHDCA može odlučiti da izda posebne privilegije za sprovođenje osposobljavanja, ispita praktične osposobljenosti i provjera stručnosti u višepilotnim operacijama na jednopilotnim helikopterima podnosiocima zahtjeva koji ispunjavaju sve sljedeće uslove:

a) imaju potvrdu instruktora ili ispitivača, zavisno od slučaja, izdatu u skladu sa Aneksom I (Dio-FCL) ovog pravilnika, uključujući privilegije za osposobljavanje ili ispitivanje, zavisno od slučaja, na relevantnom tipu helikoptera;

b) završili su osposobljavanje iz FCL.735.H (Dio-FCL);

c) imaju iskustvo u višepilotnim operacijama na helikopterima na nivou prihvatljivom BHDCA.

(2) Privilegije izdate u skladu sa stavom (1) važe do 30. oktobra 2025. godine. Za produžavanje privilegija podnosioci zahtjeva moraju ispuniti zahtjeve iskustva za privilegije instruktora i ispitivača povezane sa višepilotnim operacijama na jednopilotnim helikopterima kako je utvrđeno u Dijelu-FCL.

Član 22

(Zamjena kvalifikacija za ispitno letenje)

(1) Pilotima, koji su prije primjene ovog pravilnika izvodili ispitne letove kategorije 1 i 2 na način definisan Pravilnikom o sertifikaciji plovidbenosti i ekološkoj sertifikaciji vazduhoplova i vazduhoplovnih proizvoda, dijelova i uređaja i za sertifikaciju projektnih i proizvodnih organizacija ili koji su izvodili nastavu za ispitne pilote, kvalifikacije za izvođenje ispitnih letova konvertuju se u ovlašćenja za izvođenje ispitnih letova u skladu sa Aneksom I ovog pravilnika i, ako je primjenjivo, u potvrde instruktora ispitnih letova.

(2) Ova zamjena se mora sprovesti u skladu sa elementima uspostavljenim u izvještaju o konverziji koji ispunjava zahtjeve iz člana 16. st. (3) i (4) ovog pravilnika.

Član 23

(Postojeće dozvole inženjera leta)

(1) Kako bi se dozvole inženjera leta, izdate u skladu sa Prilogom 1. Čikaške konvencije, konvertovale u dozvole iz Dijela-FCL, nosioci

dozvole podnose zahtjev BHDCA koja vrši zamjenu dozvole.

(2) Dozvole inženjera leta moraju biti konvertovane u dozvole iz Dijela-FCL u skladu sa elementima uspostavljenim u izvještaju o konverziji koji ispunjava zahtjeve iz člana 16. st. (3) i (4) ovog pravilnika.

(3) Kod podnošenja zahtjeva za izdavanje dozvole saobraćajnog pilota aviona (ATPL(A)), moraju se ispuniti odredbe o priznavanju u FCL.510.A(c)(2) Aneksa I ovog pravilnika.

Član 24

(Priznavanje osposobljavanja koje je započelo prije primjene ovog pravilnika)

(1) S obzirom na izdavanje dozvola iz dijela-FCL u skladu sa Aneksom I, osposobljavanje koje je započelo prije primjene ovog pravilnika u skladu sa JAR i procedurama, pod regulatornim nadzorom države članice predložene za međusobno priznavanje unutar Zajedničkih vazduhoplovnih vlasti u odnosu na relevantne JAR, priznaje se u potpunosti ako se osposobljavanje i ispitivanje završi do 8. aprila 2016. godine i ujedno se dozvola iz Dijela-FCL izda najkasnije do 1. aprila 2020. godine.

(2) Osposobljavanje koje je započelo prije primjene ovog pravilnika u skladu sa Prilogom 1. Čikaške konvencije priznaje se u svrhu sticanja dozvole iz Dijela-FCL na osnovu izvještaja o priznavanju uspostavljenog od BHDCA.

(3) Izvještaj o priznavanju ispita opisuje obim stručnog osposobljavanja, navodeći koji zahtjevi za dozvolu iz Dijela-FCL se priznaju i, ako je primjenjivo, koje zahtjeve kandidati moraju ispuniti kako bi im se izdale dozvole iz Dijela-FCL. Izvještaj uključuje kopije svih dokumenata koji su potrebni kako bi se dokazao obim osposobljavanja i važeće zakonodavstvo i postupci u skladu sa kojima je osposobljavanje započelo.

Član 25

(Osposobljavanje za ovlašćenje za tip vazduhoplova i podaci o operativnoj prikladnosti)

(1) Kada se u aneksima ovog pravilnika poziva na podatke o operativnoj prikladnosti utvrđenoj u skladu sa Pravilnikom o sertifikaciji plovidbenosti i ekološkoj sertifikaciji vazduhoplova i vazduhoplovnih proizvoda, dijelova i uređaja i za sertifikaciju projektnih i proizvodnih organizacija, a oni nisu dostupni za vazduhoplov odgovarajućeg tipa, polaznik kursa osposobljavanja za ovlašćenje za tip mora ispuniti samo odredbe aneksa ovog pravilnika.

(2) U kurseve osposobljavanja za ovlašćenja za tip, odobrene prije nego što je u podacima o operativnoj prikladnosti za odgovarajući tip vazduhoplova u skladu sa Pravilnikom o sertifikaciji plovidbenosti i ekološkoj sertifikaciji vazduhoplova i vazduhoplovnih proizvoda, dijelova i uređaja i za sertifikaciju projektnih i proizvodnih organizacija, odobren minimalni nastavni plan za osposobljavanje pilota za ovlašćenje za tip, obavezni elementi osposobljavanja se moraju uvrstiti u roku od šest mjeseci od stupanja na snagu ovog pravilnika ili u roku od dvije godine od odobrenja podataka o operativnoj prikladnosti, šta god nastupi kasnije.

(3) Dodatni zahtjevi BHDCA u pogledu postupanja u slučaju ovlašćenja za letenje na tipu vazduhoplova koji nema potvrdu o tipu vazduhoplova izdatu od Agencije propisani su Aneksom XI ovog pravilnika.

Član 26

(Priznavanje iskustva stečenog tokom vojne službe radi izdavanja dozvola pilota)

(1) U svrhu sticanja dozvole iz Dijela-FCL, državljanin Bosne i Hercegovine koji posjeduje letačko iskustvo stečeno tokom vojne službe mora podnijeti zahtjev BHDCA.

(2) Znanje, iskustvo i vještine stečene u vojnoj službi će se priznati u svrhu ispunjavanja relevantnih zahtjeva Aneksa I ovog pravilnika u skladu sa elementima izvještaja o priznavanju potvrđenog od strane BHDCA.

(3) Izvještaj o priznavanju:

a) opisuje zahtjeve na osnovu kojih su se vojne dozvole, ovlašćenja, potvrde, autorizacije i/ili kvalifikacije izdavale;

b) opisuje obim privilegija koje su piloti stekli;

c) utvrđuje za koje zahtjeve Aneksa I ovog pravilnika se priznavanje daje;

d) utvrđuje bilo kakvo ograničenje koje treba biti uključeno u dozvolu iz Dijela-FCL i bilo koji zahtjev koji pilot mora ispuniti kako bi se to ograničenje otklonilo;

e) uključuje kopije svih dokumenata koji su potrebni kako bi se dokazali navedeni elementi, zajedno sa kopijama relevantnih zahtjeva i postupaka.

(4) Dodatni uslovi i zahtjevi BHDCA u pogledu priznavanja iskustva stečenog tokom vojne službe propisani su Aneksom XI ovog pravilnika.

Član 27

(Organizacija za osposobljavanje pilota)

(1) Organizacije su u skladu sa članom 9. stav (2) ovog pravilnika ovlašćene da sprovode osposobljavanje pilota uključenih u upravljanje vazduhoplovom iz člana 2. ovog pravilnika samo ako je BHDCA tim organizacijama izdala potvrdu kojom se potvrđuje da ispunjavaju bitne zahtjeve iz Aneksa X ovog pravilnika i zahtjeve iz Aneksa VII ovog pravilnika.

(2) Organizacije za osposobljavanje pilota koje sprovode osposobljavanje za IR(H) moraju prilagoditi svoj program osposobljavanja kako bi ga uskladile sa Aneksom I do 30. oktobra 2023. godine.

Član 28

(Uređaji za osposobljavanje koji simuliraju let)

Uređaji za osposobljavanje koji simuliraju let (FSTD) koji se koriste za osposobljavanje, ispitivanje i provjeru članova letačke posade, uz izuzetak razvojnih uređaja za osposobljavanje za testno letenje, ispunjavaju tehničke zahtjeve i upravne postupke iz aneksa VI i VII ovog pravilnika, te moraju posjedovati kvalifikaciju.

Član 29

(Vazduhoplovno-medicinski centri)

Vazduhoplovno-medicinski centri ispunjavaju tehničke zahtjeve i upravne postupke kako je određeno Aneksom VI i VII ovog pravilnika, te se moraju sertifikovati.

Član 30

(Zdravstvena sposobnost članova kabinske posade)

Članovi kabinske posade koji su uključeni u operacije vazduhoplova iz člana (2) ovog pravilnika pridržavaju se tehničkih zahtjeva i upravnih postupaka utvrđenih u Aneksu IV ovog pravilnika.

Član 31

(Kvalifikacije članova kabinske posade i pripadajuće potvrde)

(1) Članovi kabinske posade uključeni u komercijalne operacije vazduhoplova iz člana 2. tačka a) alineja 1) i 2) ovog pravilnika, moraju biti kvalifikovani i posjedovati pripadajuću potvrdu u skladu sa tehničkim uslovima i upravnim postupcima utvrđenim u aneksima V i VI ovog pravilnika.

(2) Za članove kabinske posade uključene u komercijalne operacije helikoptera početkom primjene ovog pravilnika:

(a) smatra se da su u skladu sa zahtjevima za početno osposobljavanje iz Aneksa V ovog pravilnika ako su usklađeni sa primjenjivim osposobljavanjem, provjerama i zahtjevima za skorašnjim iskustvom definisanim zahtjevima JAR za komercijalni vazdušni prevoz helikopterima; ili

(b) ako nisu usklađeni sa primjenjivim osposobljavanjem, provjerama i zahtjevima za skorašnjim iskustvom kako je to opisano zahtjevom JAR za komercijalni vazdušni prevoz helikopterima, zahtijeva se završavanje svog potrebnog osposobljavanja i provjere potrebne za operacije helikopterima, osim početnog osposobljavanja, prije nego se mogu smatrati da su usklađeni sa ovim pravilnikom; ili

(c) ako ne učestvuju u komercijalnim operacijama helikopterima više od 5 godina, zahtijeva se završavanje početnog osposobljavanja i polaganje odgovarajućih ispita kao što je propisano u Aneksu V ovog

pravilnika, prije nego se mogu smatrati da su u skladu sa ovim pravilnikom.

(3) Bez obzira na član 4. ovog pravilnika, potvrde člana kabinske posade koje su u skladu sa formatom propisanim u Aneksu VI ovog pravilnika, izdaju se svim članovima kabinske posade uključenim u komercijalne operacije helikoptera najkasnije šest mjeseci od stupanja na snagu ovog pravilnika.

Član 32

(Sposobnosti nadzora)

(1) BHDCA je nadležni organ za sertifikaciju i nadzor lica i organizacija koje su predmet ovog pravilnika.

(2) U slučaju da Bosna i Hercegovina, pored BHDCA, imenuje još neki subjekat kao nadležni organ:

a) područja stručnosti svakog nadležnog organa jasno su definisana u smislu odgovornosti i geografskih ograničenja;

b) između tih organa uspostavlja se koordinacija kako bi se obezbijedio efikasan nadzor svih organizacija i lica koji su predmet ovog pravilnika.

(3) BHDCA, odnosno nadležni organi, koji su imenovani u skladu sa stavom (2) ovog člana, imaju potrebne sposobnosti i resurse da obezbijede nadzor svih lica i organizacija obuhvaćenih planom nadzora za ispunjavanje zahtjeva na osnovu ovog pravilnika.

(4) Osoblje BHDCA, u skladu sa relevantnim odredbama propisa Bosne i Hercegovine koji definiše sukob interesa i propisa kojim se utvrđuju način sprovođenja nadzora u civilnom vazduhoplovstvu u Bosni i Hercegovini, ne vrši nadzor kada postoji dokaz da bi to moglo direktno ili indirektno rezultirati sukobom interesa, posebno ako je u pitanju porodični ili finansijski interes.

(5) Osoblje, koje BHDCA ovlasti za sprovođenje sertifikacije i/ili nadzora, ovlašćeno je za vršenje najmanje sljedećih zadataka:

a) pregled zapisa, podataka, procedure i bilo kojeg drugog relevantnog materijala kako bi mogli sprovoditi sertifikaciju i/ili poslove nadzora;

b) uzimanje kopija ili dijelova tih zapisa, podataka, procedura ili drugih materijala;

c) traženje usmenog obrazloženja na licu mjesta;

d) ulazak u relevantne prostorije, operativna mjesta ili prevozna sredstva;

e) sprovođenje stručnog nadzora, istraga, procjene i inspekcije, uključujući inspekcije na stajanci i nenajavljene inspekcije; i

f) sprovođenje ili pokretanje mjera prinudnog izvršenja za obezbjeđenje primjene propisa na odgovarajući način.

(6) Zadaci iz stava (5) ovog člana sprovode se u skladu sa Pravilnikom o nadzoru u civilnom vazduhoplovstvu.

Član 33

(Prihvatljivi način usklađivanja)

(1) Ovim pravilnikom preuzimaju se prihvatljivi načini usklađivanja koje donosi Agencija (Acceptable Means of Compliance - AMC) a na koje upućuju odredbe ovog pravilnika. Navedeni dokumenti se ne prevode i isti su dostupni putem linka koji se nalazi na internet stranici BHDCA.

(2) U pogledu prihvatljivih načina usklađivanja iz stava (1) ovog člana primjenjuje se posljednja verzija, publikovana od strane Agencije, a koja omogućava primjenu trenutnih zahtjeva definisanih prilozima ovog pravilnika.

(3) U slučaju da postoje odstupanja između prihvatljivih načina usklađivanja iz stava (2) ovog člana i zahtjeva propisanih aneksima ovog pravilnika, primjenjuju se prihvatljivi načini usklađivanja ukoliko su povoljniji za podnosioca zahtjeva i nisu u suprotnosti sa zahtjevima propisanim prilozima ovog pravilnika.

Član 34

(Dodatni zahtjevi BHDCA u pogledu primjene aneksa ovog pravilnika)

Dodatni zahtjevi BHDCA u pogledu primjene aneksa koji čine sastavni dio ovog pravilnika propisani su Aneksom XI ovog

pravilnika.

Član 35

(Neprimjenjive odredbe)

(1) Neprimjenjive odredbe iz Uredbe komisije (EU) br. 1178/2011 od 3. novembra 2011. godine o utvrđivanju tehničkih zahtjeva i upravnih postupaka u vezi sa članovima posade vazduhoplova u civilnom vazduhoplovstvu u skladu sa Uredbom (EZ) br. 216/2008 Evropskog parlamenta i Savjeta, navedene su u Aneksu XII ovog pravilnika.

(2) Neprimjenjive odredbe Uredbe (EU) 2018/1139 Evropskog parlamenta i Savjeta od 4. jula 2018. godine o zajedničkim pravilima u području civilnog vazduhoplovstva i osnivanju Agencije Evropske unije za bezbjednost vazdušne plovidbe i izmjeni uredbi (EZ) br. 2111/2005, (EZ) br. 1008/2008, (EU) br. 996/2010, (EU) br. 376/2014 i direktiva 2014/30/EU i 2014/53/EU Evropskog parlamenta i Savjeta, te stavljanju van snage uredbi (EZ) br. 552/2004 i (EZ) br. 216/2008 Evropskog parlamenta i Savjeta i Uredbe Savjeta (EEZ) br. 3922/91 navedene su u Aneksu XII ovog pravilnika.

(3) Odredbe iz st. (1) i (2) ovog člana primjenjuju se nakon završetka prvog prelaznog perioda dok Bosna i Hercegovina ne ispuni sve uslove predviđene u članu 2. stav (1) Protokola II ECAA sporazuma.

Član 36

(Stavljanje propisa van snage)

(1) Stupanjem na snagu ovog pravilnika prestaje da važi:

- Pravilnik o utvrđivanju tehničkih zahtjeva i upravnih postupaka u vezi sa letačkim osobljem u civilnom vazduhoplovstvu ("Službeni glasnik BiH", broj 04/18);

- Pravilnik o uslovima i načinu sticanja i izdavanja dozvola, ovlašćenja i autorizacija vazduhoplovnom osoblju - pilotima aviona i pilotima helikoptera koji posjeduju vojno letačko iskustvo ("Službeni glasnik BiH", broj 45/10).

(2) Stupanjem na snagu ovog pravilnika prestaje da važi član 3. stav (1), član 3. stav (2), član 3. stav (3) tač. a), b) i d), član 2. stav (1),

član 2. stav (2), član 2. stav (3) tač. a) i b) Poglavlje I Dodatka I, član 7. Poglavlje II Dodatka I, član 21. Poglavlje III Dodatka I, Aneks II i III Dodatka I Pravilnika o zajedničkim pravilima u području civilnog vazduhoplovstva i nadležnostima Agencije za bezbjednost vazdušne plovidbe ("Službeni glasnik BiH", broj 45/10).

Član 37

(Stupanje na snagu i primjena)

(1) Dozvole pilota i pripadajuća ovlašćenja, potvrde i autorizacije, ljekarska uvjerenja, odobrenja organizacija za obuku, odobrenja vazduhoplovno-medicinskim centrima, potvrde kvalifikacije FSTD, koji su izdati ili prihvaćeni u skladu sa Pravilnikom o utvrđivanju tehničkih zahtjeva i upravnih postupaka u vezi sa letačkim osobljem u civilnom vazduhoplovstvu ("Službeni glasnik BiH", broj 04/18) ostaju na snazi stupanjem na snagu ovog pravilnika.

(2) Postupci, koji do stupanja na snagu ovog pravilnika nisu okončani, okončaće se u skladu sa odredbama onog pravilnika koje su povoljnije za podnosioca zahtjeva.

(3) Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku BiH", a primjenjivaće se nakon tri mjeseca od dana stupanja na snagu.

Prilog u PDF formatu možete preuzeti ovdje